

II - AĞIR EKONOMİK BUNALIM SAYILABİLECEK HALLER :

Ağır ekonomik bunalım, iktisat ve maliye siyasetinin normal araçları ve tedbirleri ile makul bir süre içinde çözülemeyecek nitelikte ve ülkedeki genel istihdam, üretim hacmi, dış ödemeler dengesi, fiyatlar genel düzeyi ve gelir dağılımını olumsuz yönde etkileyen iktisadî güçlükler olarak tanımlanabilir. Eğer,

1. Türkiye'yi de etkileme koşuluyla, dünya ölçeğinde ya da Türkiye'nin mensup olduğu iktisadî bloku kavrayan bir iktisadî çöküntü varsa ve/veya
2. Ülkenin reel gayri safî millî hâsılası önemli oranda ve sürekli olarak azalıyor ve/veya
3. Ülkedeki istihdam düzeyi önemli oranda ve sürekli olarak düşüyor ve işsiz sayısı böylece artıyorsa ve/veya
4. Ülke, yurt dışına olan malî yükümlülüklerini yerine getiremeyecek duruma düşmüşse ve/veya
5. Gelir dağılımı kabul edilemeyecek ölçüde bozulmuşsa ve/veya
6. Fiyatlar genel düzeyindeki sürekli ve büyük oranlı artış durdurulamıyorsa ve

Bu sonuçlar, hükümetçe iktisat ve maliyet siyasetlerinin normal araçlarını kullanmak ve tedbirlerini uygulamak yoluyla önlenemiyorsa ya da makul bir sürede önlenemiyorsa ağır bir ekonomik bunalımdan söz edilebilir.

III - AMAÇLA YETKİLER ARASINDAKİ NİSPETSİZLİK :

Yasa tasarısında olağanüstü hal ilan edilince yönetimin kullanabileceği yetkiler çok geniş tutulmuştur. Bazı yetkilerin ise gereksiz yere devri öngörülmüştür. Örneğin;

1. «Bakanlar Kurulu, tespit edeceği önlemlerin bir bölümünü veya tümünün uygulanmasını... Özel hukuk hükümlerine tabi tüzelkişilere» verebilecektir. (Madde 5)
2. Sendikaların faaliyetleri izne bağlanabilmekte, durdurulabilmekte ya da yasaklanabilmektedir. (Madde 6)
3. Vatandaşlara para yükümlülüğü getirilmektedir. (Madde 8 - 9)
4. «... mal, sermaye ve hizmet piyasalarını yönlendirici, vergi para, kredi, kira, ücret ve fiyat politikalarını belirleyici ve çalışmaya ilişkin her türlü tedbir ve vükümlülüklerin tespiti, tanzimi ve takibi konularında kanun hükmünde kararname» çıkartılabilecektir. (Madde 7)

5. Ağır ekonomik bunalım nedeniyle olağanüstü hal ilan edilen bölgelerde bulunan 18-60 yaş arasındaki bütün vatandaşlara çalışma yükümlülüğü getirilmektedir. (Madde 11)

Yasa tasarısının 7 nci maddesinde sayılan tedbirlerin dışında kalanların hemen hiçbiri ekonomik bir bunalımla mücadele etmeye yarar nitelikte değildir. Tasarının 7 nci maddesinde belirtilen alanların bir çoğunda ise Devletin bugün de doğrudan doğruya düzenleme yapma yetkisi vardır. Özetle, «Olağanüstü Hal Kanun Tasarısı», ekonomik bir bunalımdan kurtulmayı sağlamayacak, fakat iktisadî hayat ile temel haklara ve özgürlüklere çok ciddi kısıtlamalar koyabilecek yetkileri hükümete vermektedir.

Yukarıda açıklanan nedenlerle, tasarının belirtilen doğrultularda yeniden gözden geçirilerek gerekli değişikliklerin yapılması, demokrasimizin gerçek anlamda devamlı kılınabilmesi için kaçınılmaz görülmektedir.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANLIĞINA

Danışma Meclisinin 6.1.1982 tarihli 39 uncu Birleşiminde Olağanüstü Hal Kanun Tasarısını inceleyecek esas Komisyonun Millî Savunma, İçişleri ve Dışişleri Komisyonu olduğunun belirlenmesi ve Millî Savunma, İçişleri ve Dışişleri Komisyonu Başkanlığının 10.1.1983 gün ve 58 sayılı, 8.3.1983 gün ve 82 sayılı ve 24.3.1983 gün ve 99 sayılı yazılılarıyla «Olağanüstü Hal Kanun Tasarısı»nın İçtüzüğü'nün 33 ve 36 ncı maddeleri gereğince, bütün maddeleri incelenerek görüş bildirmesi istenilmesi üzerine, Komisyonumuz 28.3.1983 günlü toplantısında meselenin dört kişilik Altkomisyonda incelenmesini karara bağlayarak tasarımı Altkomisyona tevdi etmiş bulunmaktadır.

Altkomisyon, 28 ve 29.3.1983 günlerinde toplanarak, Tasarımı Anayasaya aykırı olup olmadığı yönünden görüşmüş ve aşağıdaki sonuca varmıştır :